

تنظیم پارامتر های الگوریتم های یادگیری در شبکه های عصبی SDPTA , SCPTA , RDPTA , EBPTA با استفاده از آتاماتون های یادگیر و مقایسه آن با روش سعی و خطأ

کامیز بدیع	محمد تشنه لب	محمد رضا میدی	علی یوسفی
مرکز تحقیقات مخابرات	دانشگاه صنعتی	دانشگاه آزاد اسلامی	دانشگاه آزاد اسلامی
ایران	خواجه نصیرالدین طوسی	امیر کبیر	واحد همدان

چکیده:

یکی از ابزارهای هوش مصنوعی شبکه های عصبی مصنوعی است که امروزه مورد توجه بسیاری از محققان قرار گرفته است. مهمترین ویژگی یک شبکه عصبی، الگوریتم یادگیری آن می باشد. پارامترهای مختلفی در الگوریتم یادگیری شبکه عصبی مصنوعی می تواند وجود داشته باشد که تنظیم صحیح و دقیق آن می تواند به کارآمدی الگوریتم در روند کاربردی شبکه عصبی منجر شود. اعم این پارامترها بترتیب در شبکه های SDPTA¹, SCPTA², RDPTA³, EBPTA⁴ عبارتند از و نتایج که در این تحقیق به تنظیم آن به روش آتاماتون و مقایسه آن با تنظیم به روش سعی و خطأ، پرداخته شده است [1]. بدست آمده مؤید کارآمدتر بودن تنظیم پارامترهای فوق در شبکه های عصبی مذکور به روش آتاماتون های یادگیر نسبت به روش سعی و خطأ می باشد.

کلید واژگان: پارامترهای شبکه های عصبی، آتاماتون های یادگیر، شبکه های عصبی SCPTA, RDPTA, SDPTA, EBPTA

۱ - مقدمه

یکی از روش های بهینه سازی در مسائل مختلف مهندسی نظری شناسایی، طبقه بندی و تشخیص الگو روش هوش مصنوعی است. شبکه های عصبی به عنوان یک روش هوشمند می تواند در فرآیند یادگیری یک سیستم با محیط پیرامون آن انعطاف پذیری و قابلیت تعیین بالایی داشته باشد؛ مدل شبکه عصبی مصنوعی که الگوبرداری از سیستم عصبی انسان می باشد، به حل مسائلی که در آن پرسوه یادگیری نقش اساسی در تعیین پارامترها جهت تخمین مسئله ورودی دارد می پردازد، یادگیری بسته به مسئله ورودی و خصوصیات محیط به دو صورت با سرپرست و بدون سرپرست می باشد، معماری و

- 1 - Statistical Discrete Pattern Training Algorithm
- 2 - R_Class Descrete Pattern Training Algorithm
- 3 - Statistical Caragory Pattern Training Algorithm
- 4 - Statistical Caragory Pattern Training Algorithm

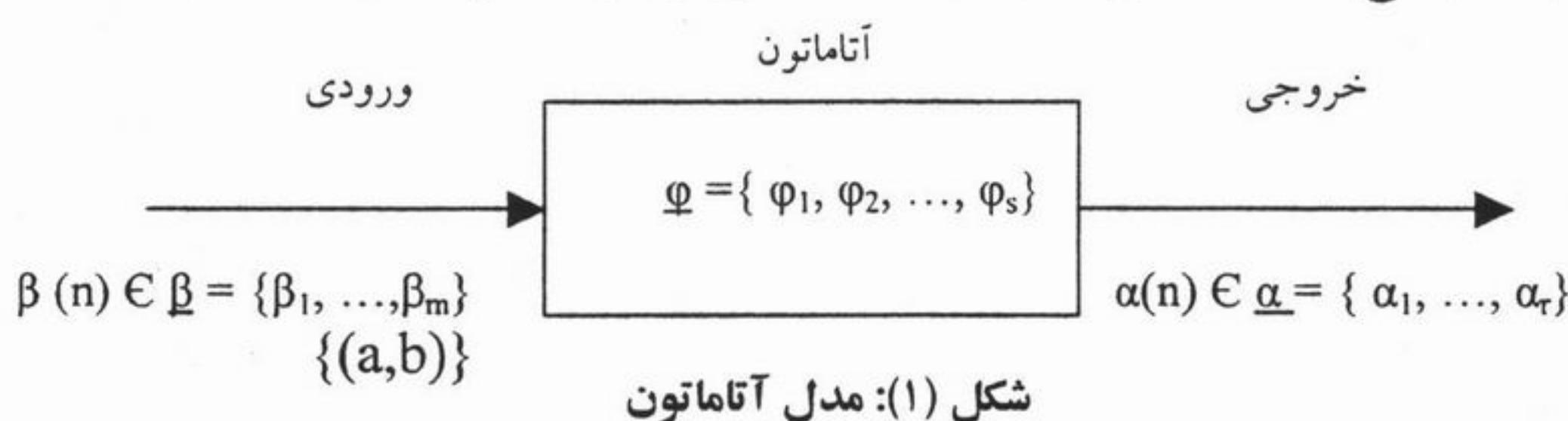
الگوریتم های مختلف آموزشی در شبکه های عصبی وجود دارد که اساساً در بیشتر این الگوریتم ها هدف بدست آوردن وزن های بین نرون ها بطور بهینه است. در تعیین وزنهای الگوریتم شبکه های عصبی فوق، تنظیم پارامتر های این شبکه ها بطور بهینه نقش اساسی دارد [2, 3, 4, 5].

۲- بهینه سازی

بهینه سازی کمینه یا بیشینه نمودن یک تابع هدف می باشد که معمولاً با توجه به قیودی که مشخص کننده شرایط حاکم بر مسئله می باشد انجام می پذیرد. برخلاف روش های سنتی بهینه سازی، روش بهینه سازی هوشمند دارای ویژگی هایی در فرآورند بهینه نمودن یک مسئله مانند تطبیقی بودن مسیر جستجو، نامعین بودن قواعد و عدم نیاز به مدل سازی دقیق سیستم می باشد. در این میان شبکه های عصبی مصنوعی به عنوان یک روش بهینه سازی هوشمند و با توجه به ماهیت الگوریتم یادگیری آن دارای این ویژگی است که تا حد قابل قبولی در زمان محاسبات و عدم همگرایی به بهینه مطلق (عمومی) می تواند کارآمد باشد. بنابراین از آنجاییکه فرآیند مطلوب واقع شدن یک الگوریتم به بهینه سازی پارامترهای آن بستگی دارد. در این مقاله با روش آتاماتون به تنظیم پارامترهای فوق در شبکه های عصبی مزبور پرداخته می شود [6, 7].

۳- آتاماتون

یک آتاماتون، یک سیستم مجرد است که بصورت پنج تایی $\{H(0,0), f(0,0), \phi, \underline{\alpha}, \underline{\beta}\}$ تعریف می شود که در آن ϕ مجموعه حالات داخلی، β مجموعه ورودی، α مجموعه خروجی، $\phi \times \beta \rightarrow \phi$ تابع تغییر حالت بر حسب حالت و ورودی فعلی و $\alpha \times \phi \rightarrow \alpha$ تابع خروجی آتاماتون بر حسب حالت و ورودی فعلی می باشد، در صورتیکه خروجی آتاماتون تنها به حالت فعلی آن بستگی داشته باشد. با آتاماتون حالت خروجی رویرو هستیم. در این حالت تابع $H(0,0)$ به تابع $G(0) = \phi \times \beta \rightarrow \alpha$ تبدیل می شود. شکل (۱) یک آتاماتون را نشان می دهد [9].

بطور رسمی مشخصات آتاماتون به صورت زیر تعریف می شود.

$$(1) \text{ حالت آتاماتون در لحظه } n : \phi(n) \in \underline{\phi} = \{\phi_1, \phi_2, \dots, \phi_s\}$$

$$(2) \text{ خروجی یا عمل آتاماتون در لحظه } n : \alpha(n) \in \underline{\alpha} = \{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_r\}$$

(3) ورودی آتاماتون در لحظه n که می تواند عضوی از مجموعه محدود یا نامحدود ورودی ها باشد (رابطه ۱).

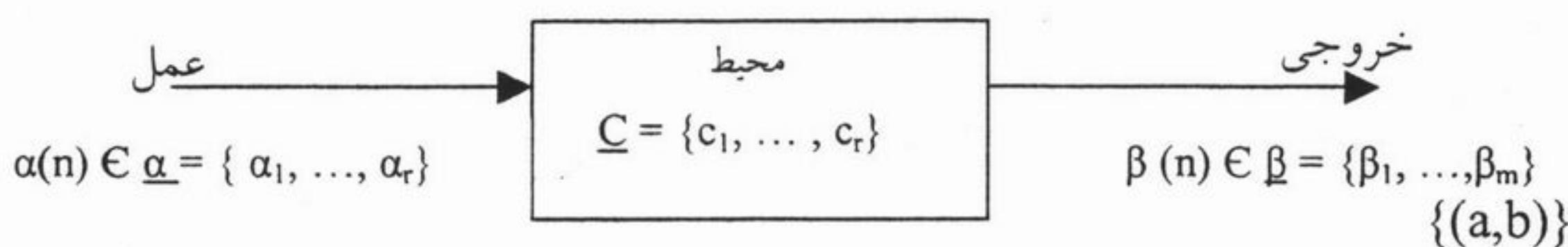
$$\beta(n) \in \underline{\beta} = \{\beta_1, \dots, \beta_m\} \quad \text{یا} \quad \beta(n) \in \underline{\beta} = \{(a, b)\}, a, b \in R \quad \text{رابطه (۱):}$$

(4) تابع تبدیل حالت آتاماتون $F(0,0)$ که حالت آتاماتون در لحظه $n+1$ را با توجه به حالت ورودی در لحظه n تعیین می کند (رابطه ۲)

$$\phi(n+1) = F[\phi(n), \beta(n)] \quad \text{رابطه (۲):}$$

۵) تابع خروجی $G(0)$ آتاماتون که خروجی در لحظه n را بر حسب حالت آن در لحظه n تعیین می‌کند(رابطه ۳).
 $\alpha(n) = G[\phi(n)] \quad \text{رابطه (۳):}$

تعاریف فوق برای آتاماتون حالت خروجی بیان شده‌اند، می‌توان نشان داد که برای هر آتاماتون با تابع خروجی $G(0)$ H می‌توان آتاماتون معادل دیگری با تابع خروجی $G(0)$ پیدا کرد، عملکرد آتاماتون در زمانهای $\dots, 1, 2, n = 0$ بصورت زیر می‌باشد. با داشتن حالت اولیه $\phi(0)$ ، عمل $\alpha(0)$ با توجه به تابع $G(0)$ انتخاب و به محیط اعلام می‌گردد. با دریافت پاسخ $\beta(0)$ و با استفاده از تابع $F(0, 0)$ حالت آتاماتون در لحظه $n = 1$ تعیین می‌گردد و این چرخه ادامه پیدا می‌کند. مشاهده می‌شود که حالت و عمل آتاماتون در لحظه n فقط به ورودی و حالت آتاماتون در لحظه $n-1$ بستگی دارد. در این حالت یک ترتیب متناظر بین آتاماتون‌های یادگیر و زنجیرهای مارکوفی^۰ بوجود می‌آید که در تحلیل نحوه عملکرد آتاماتون می‌تواند مفید باشد. در صورتیکه هر دو تابع F و G قطعی^۱ باشد، آتاماتون قطعی است در اینصورت با داشتن حالت ورودی فعلی، خروجی فعلی و حالت بعدی آتاماتون قطعاً قابل پیش‌بینی خواهد بود. اگر F یا G غیر قطعی^۷ باشند، آتاماتون غیر قطعی خواهد بود، در اینصورت با داشتن حالت و ورودی فعلی آتاماتون، خروجی و حالت بعدی آتاماتون را قطعاً نمی‌توان تایید کرد، بلکه فقط احتمال رخداد هر یک را می‌توان تعیین نمود. مدل‌های مختلفی برای آتاماتون وجود دارد که در این مقاله فقط به نحوه عملکرد هر یک در مقابل با محیط به صورت شکل (۲) اشاره می‌شود.

شکل (۲): مدل محیط تصادفی

۴- شبکه عصبی با الگوریتم SDPTA

در این شبکه پارامتر C عددی است در بازه $[0, 1]$ به عنوان پارامتر تنظیم کننده وزن‌های شبکه در الگوریتم یادگیری بکار می‌رود. کاربرد این شبکه بیشتر در طبقه بندی الگوهایی بکار می‌رود که تابع تحریک آن در شبکه عصبی، تابع گسسته sgn می‌باشد.

ویژگی این الگوریتم و عملکرد آن در تنظیم پارامتر C برای محیط شبکه SDPTA در شبه کدهای شکل های (۳) و (۴) به دو روش سعی و خطأ و آتاماتون آمده است [۱].

5 - Markov - Chain

6 -Deterministic

7 - Non - Deterministic

Procedure Adaptparameter (c) – SDPTA (random)
 //Given are P training pairs $\{x_1, d_1, x_2, d_2, \dots, x_p, d_p\}$,
 Where x_i is $(n*1)$, d_i is $(R*1)$, $i=1, 2, \dots, P$. Note that augmented input vectors are used:
 $y_i = \begin{bmatrix} x_i \\ 1 \end{bmatrix}$, for $i=1, 2, \dots, P$ and K denotes the training step; p denotes the step counter within
 the training cycle

Step1: Initialize parameter(C) // C is positive random value between(0,1]
 Step2: Initialize the weights to small random values
     Initialize $p \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$, $k \leftarrow 1$, $N \leftarrow \text{MaxIteration}$
 Step3: Call (Training cycle) // $y \leftarrow y_p$, $d \leftarrow d_p$, $O \leftarrow \text{sgn}(w^T y)$
 Step4: Call (Weight update) // $W \leftarrow W + \frac{1}{2} (c) (d-o) y$
 Step5: Call (Error Cycle) // $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d-o)^2$
 Step6: If $p < P$ Then $p \leftarrow p+1$, $k \leftarrow k+1$, Goto Step3
     End If
 Step7: If $E > 0$ Then $E \leftarrow 0$, $p \leftarrow 1$, Goto step3
     End If
 End.

شکل (۳): شبه کد تنظیم پارامتر c در شبکه عصبی SDPTA به روش سعی و خطای

Procedure Adaptparameter (c) – SDPTA (Automata)
 //Given are P training pairs $\{x_1, d_1, x_2, d_2, \dots, x_p, d_p\}$,
 Where x_i is $(n*1)$, d_i is $(R*1)$, $i=1, 2, \dots, P$. Note that augmented input vectors are used:
 $y \begin{bmatrix} x_i \\ 1 \end{bmatrix}$, for $i=1, 2, \dots, P$

and K denotes the training step; p denotes the step counter within the training cycle
 Note:// Select Action(i) from Automata with CDF random generation if Autamata is
 Nondeterministic.

Initialize the weights to small random values
 Initialize the parameter (c) for automation Automata
 Initialize $p \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$, $k \leftarrow 1$, $N \leftarrow \text{MaxIteration}$
 Repeat
     For all Training Patterns (x, d) in the training set Do
         Call (Training cycle) // $y \leftarrow y_p$, $d \leftarrow d_p$, $O \leftarrow \text{sgn}(w^T y)$
         Call (Weight update) // $W \leftarrow W + \frac{1}{2} \text{Parameter (c)} (d-o) y$
         Call (Error Cycle) // $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d-o)^2$
         If $E = 0$ then $C = \text{Call Automata (0)}$
         Else $C = \text{Call Automata (1)}$
         End If
     End For
     Inc (k)
     Until $k > N$
 End.

شکل (۴): شبه کد تنظیم پارامتر c در شبکه عصبی SDPTA به روش آتماتون

۴-۱- نتایج شبیه سازی در شبکه SDPTA

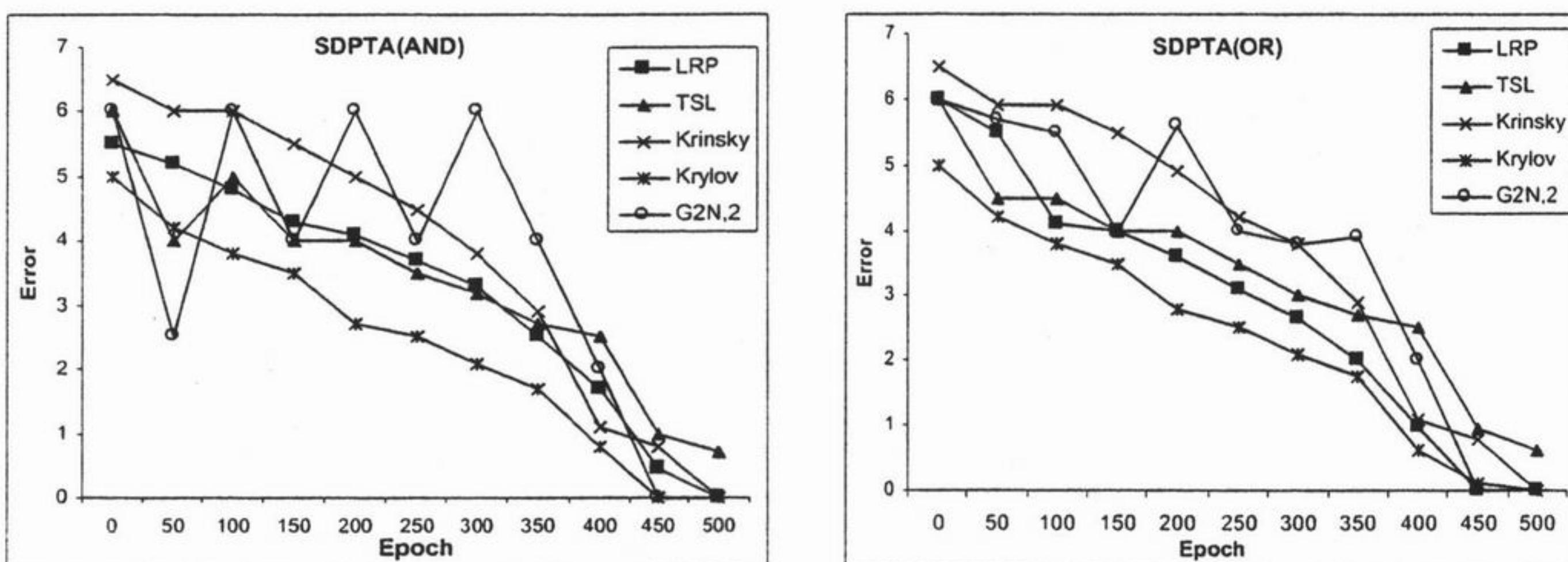
طبق الگوریتم های فوق آزمایش هایی روی مثالهای AND و OR در محیط شبکه عصبی SDPTA جهت تنظیم پارامتر C به هر دو روش انجام شده است. در روش آتاماتون بازه تغییرات پارامتر C به ۱۰ عمل با عمق ۵ طبق الگوریتم فوق به محیط شبکه عصبی اعمال شده است که در آتاماتون های مختلف نتایج مختلفی مطابق شکل (۵) حاصل شد. برای بررسی و مقایسه بهتر روش های سعی و خطأ و آتاماتون، بهترین پاسخ آتاماتون با روش سعی و خطأ در شکل (۶) آمده است.

۵- شبکه عصبی با الگوریتم SCPTA

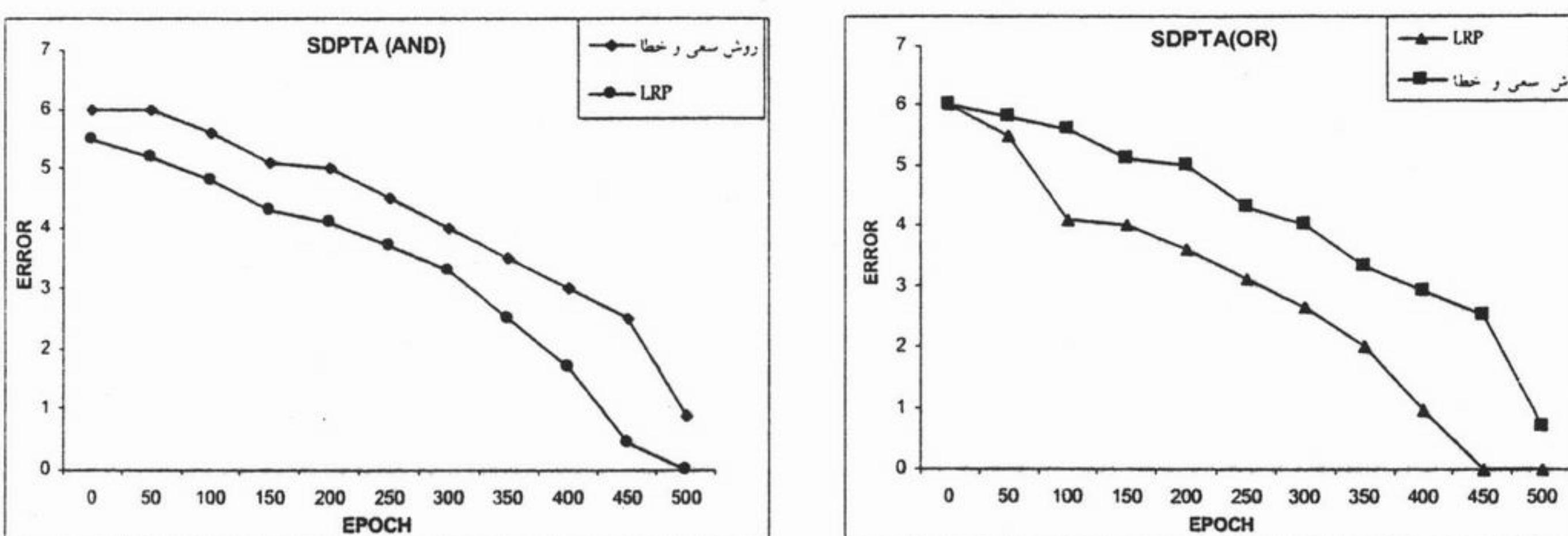
در این شبکه پارامتر λ که بعنوان پارامتر تصحیح کننده وزن در ساختار شبکه بکار می رود، نیاز به تنظیم دارد. این شبکه برای طبقه بندی الگوهایی که ساختار پیوسته ای دارند بسیار مناسب است. تابع تحریک این شبکه از نوع تابع sigmoid (رابطه ۴) می باشد [۱, ۷].

$$\text{رابطه (۴): } \frac{2}{1 + \exp(-\lambda_{net})} - 1$$

ممکن است خطأ همواره به صفر نرسد. لذا معمولاً یادگیری شبکه تا جایی ادامه می یابد که خطای شبکه از یک خطای ماکریم همواره کمتر باشد.

شکل (۵): نتایج شبیه سازی SDPTA با استفاده از الگوریتم های یادگیر

شکل (۶): مقایسه بهترین پاسخ آتاماتون های یادگیر با روش سعی و خطأ در مثال های AND و OR

5-1- نتایج شبیه سازی در شبکه SCPTA

طبق الگوریتمهای شکل های (۷) و (۸) به تنظیم پارامتر η به روش سعی و خطا و آتاماتون در شبکه SCPTA پرداخته و نتایج بدست آمده را با یکدیگر مقایسه می کنیم. نتایج شبیه سازی AND و OR در شبکه عصبی SCPTA که بر روی الگوریتم های مختلف آتاماتونهای یادگیر (Krylov, Krinsky, LRP, TsetLine, G_{2N,2}) انجام شده است، در شکل (۹) نشان داده شده است. بهترین پاسخ آتاماتون های یادگیر با روش سعی و خطا در شکل (۱۰) مقایسه شده است. در تنظیم پارامتر η به روش سعی و خطا مشاهده می شود که η با مقدار $1/3$ نسبت به سایر مقادیر، خطای شبکه عصبی SCPTA را به مرتب کمتر می کند. که البته این تنظیم بسیار زمانگیر است. در شکل (۹) نمودار رسم شده SCPTA با مقدار $\eta = 1/3$ مشاهده می شود که پس از ۲۰۰۰ تکرار مقدار خطا به $0/65$ کاهش یافته است. سایر مقادیر η نتایج خوبی در کاهش خطا نداشتند.

Procedure Adaptparameter (η) – SCPTA (random)

//Given are P training pairs $\{x_1, d_1, x_2, d_2, \dots, x_p, d_p\}$,

Where x_i is $(n*1)$, d_i is $(R*1)$, $i=1, 2, \dots, P$. Note that augmented input vectors are used:

$y_i = \begin{bmatrix} x_i \\ 1 \end{bmatrix}$, for $i=1, 2, \dots, P$ and K denotes the training step; p denotes the step counter within the training cycle

Step1: Initialize parameter(η) // η is positive random value between(0,1]

$\lambda \leftarrow 1$

Chosen $E_{MAX} > 0$

Step2: Initialize the weights to small random values

Initialize $p \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$, $k \leftarrow 1$

Step3: Call (Training cycle) // $y \leftarrow y_p$, $d \leftarrow d_p$, $O \leftarrow \text{sgn}(w^T y)$

Step4: Call (Weight update) // $W \leftarrow W + \frac{1}{2} \eta (d - o)(1 - o^2) y$

Step5: Call (Error Cycle) // $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d - o)^2$

Step6: If $p < P$ Then $p \leftarrow p+1$, $k \leftarrow k+1$, Goto Step3

End If

Step7: If $E \geq E_{MAX}$ Then $E \leftarrow 0$, $p \leftarrow 1$, Goto step3

End If

End.

شکل (۷): شبکه کد تنظیم پارامتر η در شبکه عصبی SCPTA به روش سعی و خطا

Procedure Adaptparameter (η) – SCPTA (Automata)

//Given are P training pairs $\{x_1, d_1, x_2, d_2, \dots, x_p, d_p\}$,

Where x_i is $(n*1)$, d_i is $(R*1)$, $i=1, 2, \dots, P$. note that augmented input vectors are used:

$y_i = \begin{bmatrix} x_i \\ 1 \end{bmatrix}$, for $i=1, 2, \dots, P$ and K denotes the training step; p denotes the step counter within the training cycle

Note:// Select Action(i) from Automata with CDF random generation if Autamata is nondeterministic.

Step1: Initialize parameter(η) // η is positive random value between(0,1]

$\lambda \leftarrow 1$

P←number of Pattern

Chosen $E_{MAX} > 0$

Step2: Initialize the weights to small random values

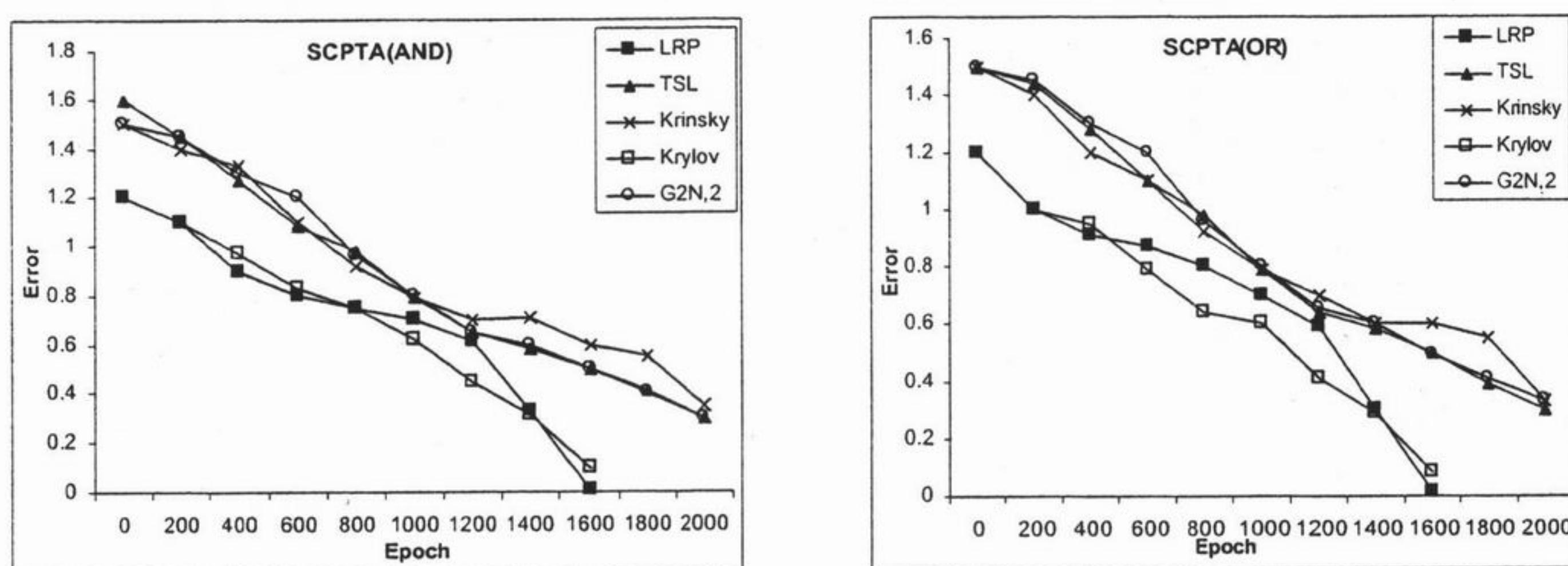
Initialize $p \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$, $k \leftarrow 1$, flag←false

```

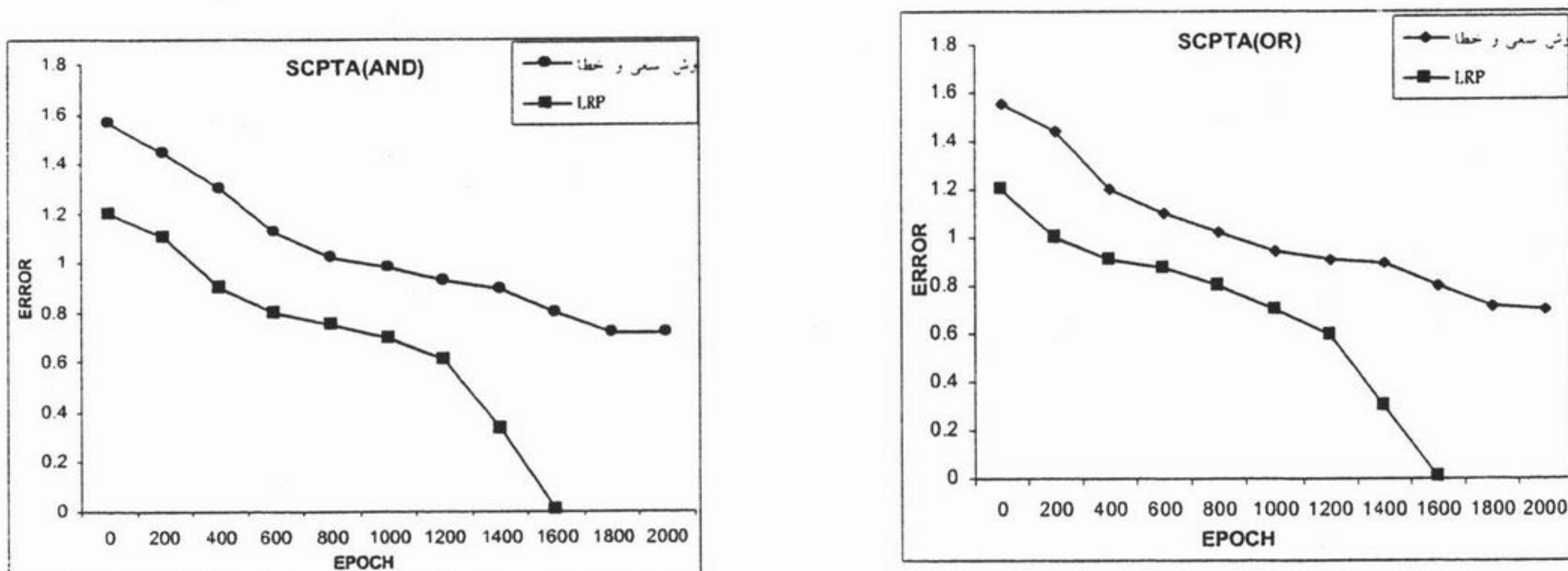
Step3: Call (Training cycle)      //  $y \leftarrow y_p$ ,  $d \leftarrow d_p$ ,  $O \leftarrow \text{sgn}(w^T y)$ 
Step4: Call (Weight update)      //  $W \leftarrow W + \frac{1}{2} (\eta) (d-o)(1-o^2) y$ 
Step5: Call (Error Cycle)        //  $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d-o)^2$ 
Step6: If  $p < P$  Then           $p \leftarrow p+1$ ,  $k \leftarrow k+1$ , Goto Step3
    End If
Step7: If  $E \leq E_{\max}$  and flag Then   Goto Step8
    Else
        If  $E \leq E_{\max}$  and not flag Then
            Flag  $\leftarrow$  True
        Else
            Flag  $\leftarrow$  False
        If  $E \geq E_{\max}$  Then           $E \leftarrow 0$ ,  $p \leftarrow 1$ ,  $\eta = \text{Automata}(1)$  //  $\beta=1$ , Goto step3
        End If
        Else
             $\eta = \text{Automata}(0)$  //  $\beta=0$ , Goto step3
Step8: Exit
End.

```

شکل (۸): شبیه کد تنظیم پارامتر η در شبکه عصبی SCPTA به روش آتاماتون

شکل (۹): نتایج شبیه سازی AND و OR در شبکه SCPTA با استفاده از آتاماتون های یادگیر

شکل (۱۰): مقایسه بهترین پاسخ آتاماتون های یادگیر با روش سعی و خطأ در مثال AND و OR

۶- الگوریتم شبکه عصبی RDPTA

این الگوریتم که برای p الگوی ورودی x_p که از p سیگنال هدف استفاده می کند، الگوهای ورودی را به R کلاس طبقه بندی می کند. بردارهای ورودی را برای p الگو بصورت زیر تنظیم می شود [7, 1].

$$y_i = \begin{bmatrix} x_i \\ -1 \end{bmatrix} \quad i = 1, 2, \dots, p$$

این شبکه بیشتر در مواقعي استفاده می شود که بخواهیم p الگو را در R کلاس طبقه بندی نماییم. در الگوریتم فوق، k تعداد مراحل یادگیری و p به الگویی که در حال یادگیری شدن است، اشاره دارد. الگوریتم RDPTA با کمی اختلاف مشابه الگوریتم SDPTA بوده و شبه کد آن در دو حالت سعی و خطأ و آتاماتون مطابق شکل های (۱۱) و (۱۲) می باشد.

Procedure Adaptparameter (c) – RDPTA (random)

// Given are P training pairs $\{x_1, d_1, x_2, d_2, \dots, x_p, d_p\}$,

Where x_i is $(n*1)$, d_i is $(R*1)$, $i=1, 2, \dots, P$. note that augmented input vectors are used:

$$y_i = \begin{bmatrix} x_i \\ -1 \end{bmatrix}, \text{ for } i=1, 2, \dots, P \quad \text{and } K \text{ denotes the training step; } p \text{ denotes the step counter within the training cycle}$$

Step1: Initialize parameter(C) // C is positive random value between(0,1]

Step2: Initialize the weights to small random values

    Initialize $p \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$, $k \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$

Step3: Call (Training cycle) // $y \leftarrow y_p$, $d \leftarrow d_p$
 $O_i \leftarrow \text{sgn}(w_i^T y)$ // $I:1..R$

Step4: Call (Weights update) // $w_i \leftarrow w_i + \frac{1}{2} C (d_i - o_i) y$

Step5: Call (Error Cycle) // $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d_i - o_i)^2$

Step6: If $p < P$ Then $p \leftarrow p+1$, $k \leftarrow k+1$, Goto Step3

    End If

    Else Goto Step7

Step7: If $E > 0$ Then $E \leftarrow 0$, $p \leftarrow 1$, Goto step3

    End If

    Else Exit

End.

شکل (۱۱): شبه کد تنظیم پارامتر C در شبکه عصبی RDPTA به روش سعی و خطأ

Procedure Adaptparameter (c) – RDPTA (Automata)

// Given are P training pairs $\{x_1, d_1, x_2, d_2, \dots, x_p, d_p\}$,

Where x_i is $(n*1)$, d_i is $(R*1)$, $i=1, 2, \dots, P$. note that augmented input vectors are used:

$$y_i = \begin{bmatrix} x_i \\ -1 \end{bmatrix}, \text{ for } i=1, 2, \dots, P$$

and K denotes the training step; p denotes the step counter within the training cycle

and N denotes the MaxIteration

Note:// Select Action(i) from Automata with CDF random generation if Automata is Nondeterministic.

Step1: Initialize parameter(C) // C is positive random value between(0,1]

Step2: Initialize the weights to small random values

    Initialize $p \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$, $k \leftarrow 1$, $E \leftarrow 0$

Repeat

```

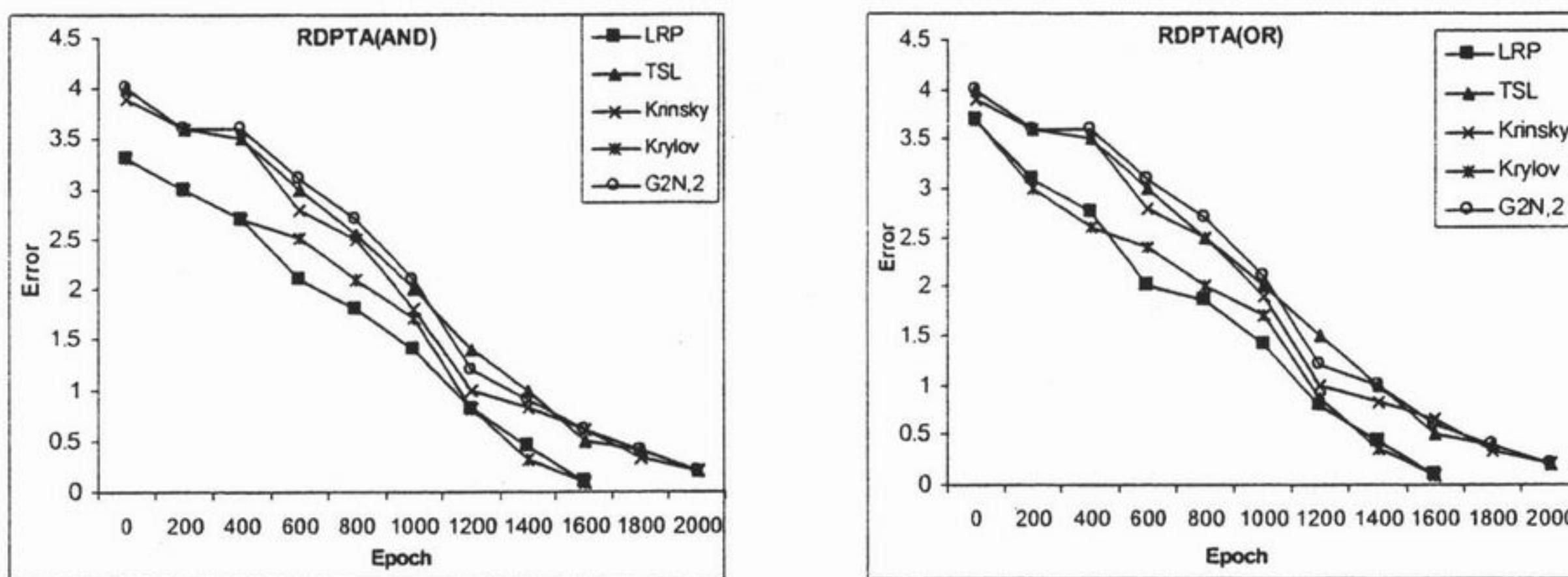
Step3: Call (Training cycle)      //  $y \leftarrow y_p$ ,  $d \leftarrow d_p$ 
        $O_i \leftarrow \text{sgn}(w_i^T y)$           //  $i: 1..R$ 
Step4: Call (Weights update)    //  $W_i \leftarrow W_i + \frac{1}{2} C (d_i - O_i) y$ 
Step5: Call (Error Cycle)      //  $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d_i - O_i)^2$ 
Step6: If  $< P$  Then           $p \leftarrow p+1$ ,  $k \leftarrow k+1$ , Goto Step3
      End If
      Else      Goto Step7
Step7: If  $E > 0$  Then           $E \leftarrow 0$ ,  $p \leftarrow 1$ ,  $C \leftarrow \text{Automata}(\beta)$  //  $\beta = 1$ 
      End If
      Else       $C \leftarrow \text{Automata}(\beta)$  //  $\beta = 0$ 
Until  $N \geq \text{MaxIteration}$ 
End.

```

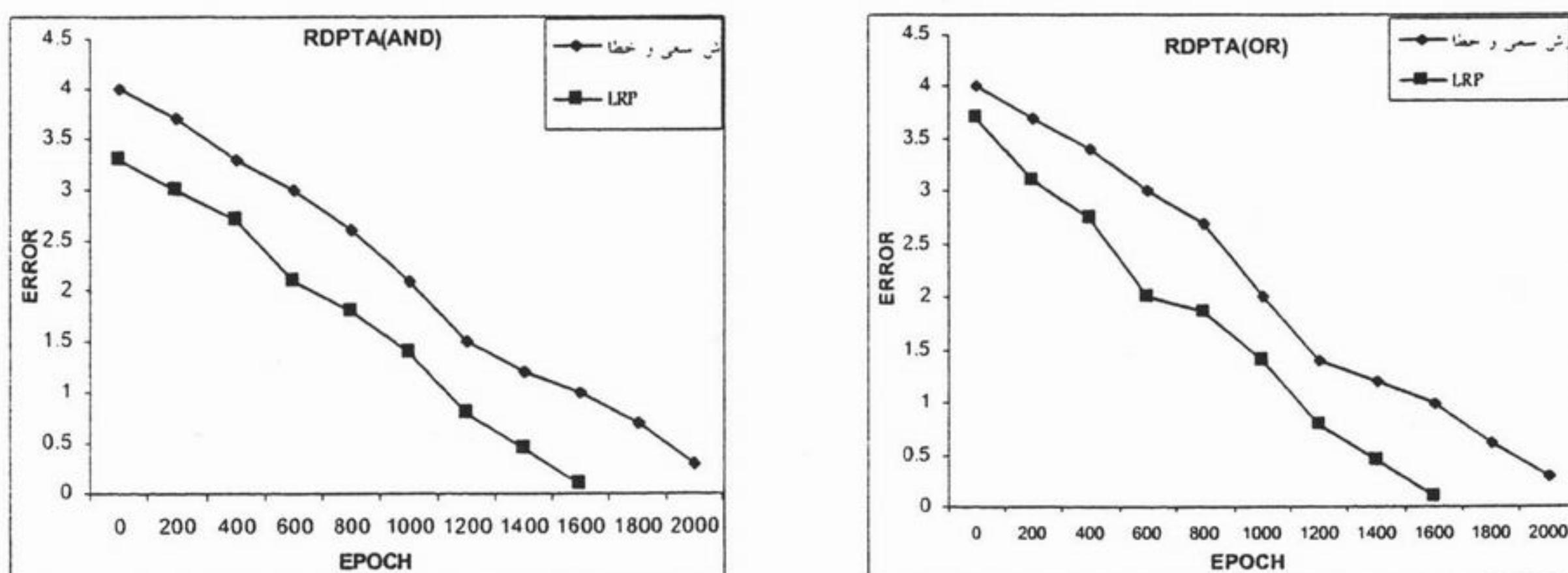
شکل (۱۲): شبیه کد تنظیم پارامتر C در شبکه عصبی RDPTA به روش آتماتون

۶-۱- نتایج شبیه سازی در شبکه عصبی RDPTA

نتایج شبیه سازی AND و OR در شبکه عصبی RDPTA که بر روی الگوریتم های مختلف آتماتونهای یادگیر (Krylov, Krinsky, LRP, TsetLine, $G_{2N,2}$) انجام شده است، در شکل (۱۳) نشان داده شده است. بهترین پاسخ آتماتون های یادگیر با روش سعی و خطأ در شکل (۱۴) مقایسه شده است.

شکل (۱۳): نتایج شبیه سازی AND و OR در الگوریتم RDPTA با استفاده از آتماتون های یادگیر

شکل (۱۴): مقایسه بهترین پاسخ آتماتون های یادگیر با روش سعی و خطأ در مثال AND و OR

۷- شبکه عصبی با الگوریتم EBPTA

الگوریتم شبکه مزبور مطابق شبکه عصبی پرسپترون چند لایه با الگوریتم پس انتشار خطای می باشد. در تنظیم پارامتر η به روش سعی و خطای آتاماتون از شبه کدهای شکل های (۱۵) و (۱۶) استفاده شده است [۱۰, ۷, ۸, ۹].

۷-۱- نتایج شبیه سازی در شبکه EBPTA

مشاهده می شود که η با مقدار $\frac{1}{3}$ نسبت به سایر مقادیر، خطای شبکه عصبی EBPTA را به مراتب کمتر می کند که البته این تنظیم بسیار زمانگیر است. در شکل (۱۷) نمودار رسم شده EBPTA با مقدار $\eta = \frac{1}{3}$ مشاهده می شود که پس از ۱۶۰۰ تکرار مقدار خطای 0.1 کاهش یافته است. شکل (۱۸) مقایسه تنظیم پارامتر η به روش سعی و خطای آتاماتون در مثال های NOR و XOR می باشد.

```

Procedure Adaptparameter ( $\eta$ ) – EBPTA (random)
//Given are P training pairs  $\{z_1, d_1, z_2, d_2, \dots, z_p, d_p\}$ ,
Where  $z_i$  is  $(I^*1)$ ,  $d_i$  is  $(K^*1)$ ,  $i=1, 2, \dots, P$ . Note that  $I$ 'th component of each  $z_i$  is of value  $-1$  since input vectors have been augmented. Zise  $J-1$  of thehidden layer having outputs  $y$  is selected .Note that  $J$ 'th component of  $y$  is of value  $-1$ ,since hidden layer outputs have also been augemented: $y$  is  $(J^*1)$  and  $o$  is  $(k^*1)$ .
Step1: Initialize parameter( $\eta$ ) //  $\eta$  is positive random value between(0,1]
      P←number of Pattern , Chosen  $E_{MAX}>0$ 
      Initialize the weights  $(W_{kj}, V_{ji})$  with small random values, Initialize  $p \leftarrow 1$ ,  $E \leftarrow 0$ ,  $k \leftarrow 1$ 
Step2: Call (Training cycle) //  $z \leftarrow z_p$ ,  $d \leftarrow d_p$ ,  $y_j \leftarrow f(V_j^T z)$  for  $j=1..J$ 
           //  $o_k \leftarrow f(W_k^T y)$  for  $k=1..K$ 
Step3: Call (Error Cycle) //  $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d_k - o_k)^2$  for  $k=1..K$ 
Step4 :Call (Error signal vectors) //  $\delta_{ok} = \frac{1}{2} (d_k - o_k)^2 (1 - o_k^2)$  for  $k=1..K$ 

$$\delta_y = \frac{1}{2} (1 - Y_j^2) \sum_{k=1}^K \delta_{ok} w_{kj} \quad \text{for } j = 1..J$$

Step5: Call (output layer Weights adjusted) //  $W_{kj} \leftarrow W_{kj} + \eta \delta_{ok} y_j$  for  $k:1..K$  and  $j:1..J$ 
Step6: Call(hidden layer Weights adjusted) //  $V_{kj} \leftarrow V_{kj} + \eta \delta_{yj} z_j$  for  $j:1..J$  and  $i:1..I$ 
Step7: If  $p < P$  Then  $p \leftarrow p+1$ ,  $q \leftarrow q+1$ , Goto Step2 End If
      Else Goto Step8
Step8: If  $E < E_{max}$  Then Exit
      Else
        If  $E > E_{max}$  Then  $E \leftarrow 0$ ,  $p \leftarrow 1$ , Goto step2
End.

```

شکل (۱۵): شبکه کد تنظیم پارامتر η در شبکه عصبی EBPTA به روش سعی و خطای

```

Procedure Adaptparameter ( $\eta$ ) – EBPTA (Automata)
//Given are P training pairs  $\{z_1, d_1, z_2, d_2, \dots, z_p, d_p\}$ ,
Where  $z_i$  is  $(I^*1)$ ,  $d_i$  is  $(K^*1)$ ,  $i=1, 2, \dots, P$ . Note that  $I$ 'th component of each  $z_i$  is of value  $-1$  since input vectors have been augmented. Zise  $J-1$  of thehidden layer having outputs  $y$  is selected .Note that  $J$ 'th component of  $y$  is of value  $-1$ ,since hidden layer outputs have also been augemented: $y$  is  $(J^*1)$  and  $o$  is  $(k^*1)$ .

```

Note:// Select Action(i) from Automata with CDF random generation if Autamata is Nondeterministic.

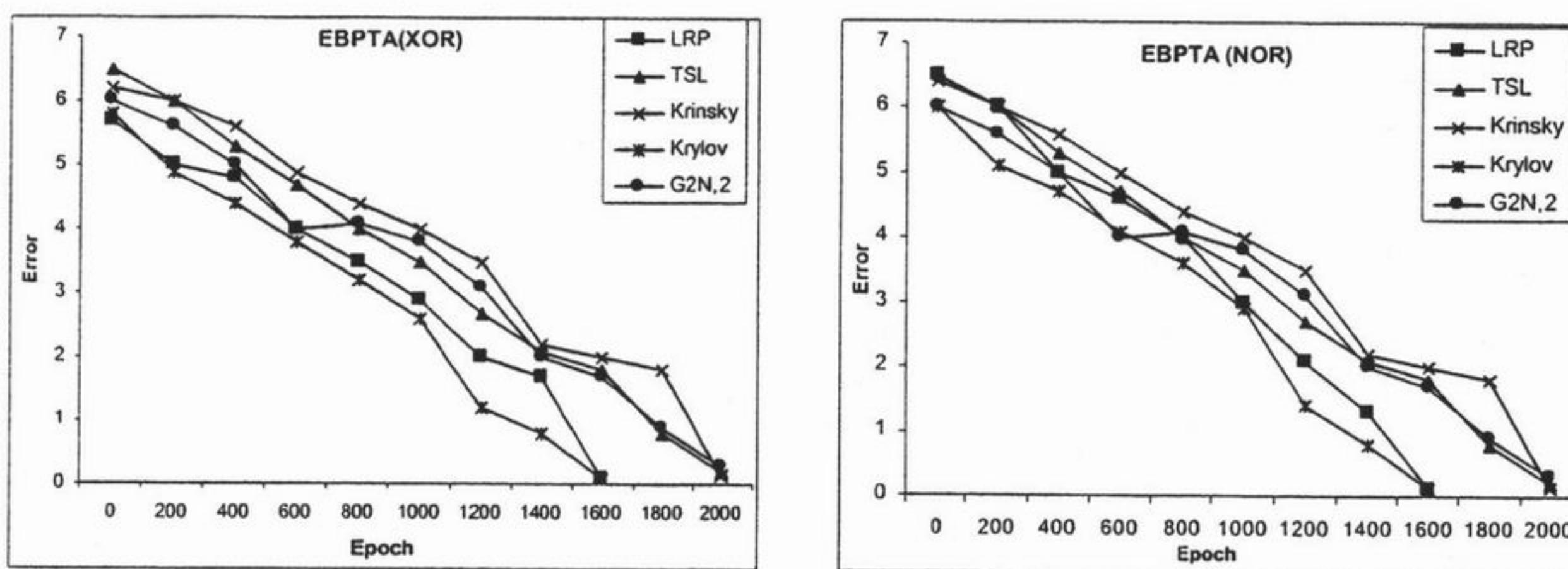
```
Step1: Initialize parameter( $\eta$ ) //  $\eta$  is positive random value between(0,1]
```

P←number of Pattern
 Chosen $E_{MAX} > 0$
 Initialize the weights (W_{kj}, V_{jl}) with small random values
 Initialize $p \leftarrow 1, E \leftarrow 0, k \leftarrow 1$
 Step2: Call (Training cycle) // $z \leftarrow z_p, d \leftarrow d_p, y_j \leftarrow f(V_j^T z)$ for $j:1..J$, $o_k \leftarrow f(W_k^T y)$ for $k:1..K$
 Step3: Call (Error Cycle) // $E \leftarrow E + \frac{1}{2} (d_k - o_k)^2$ for $k:1..K$
 Step4 : Call (Error signal vectors) // $\delta_{ok} = \frac{1}{2} (d_k - o_k)^2 (1 - o_k^2)$ for $k:1..K$

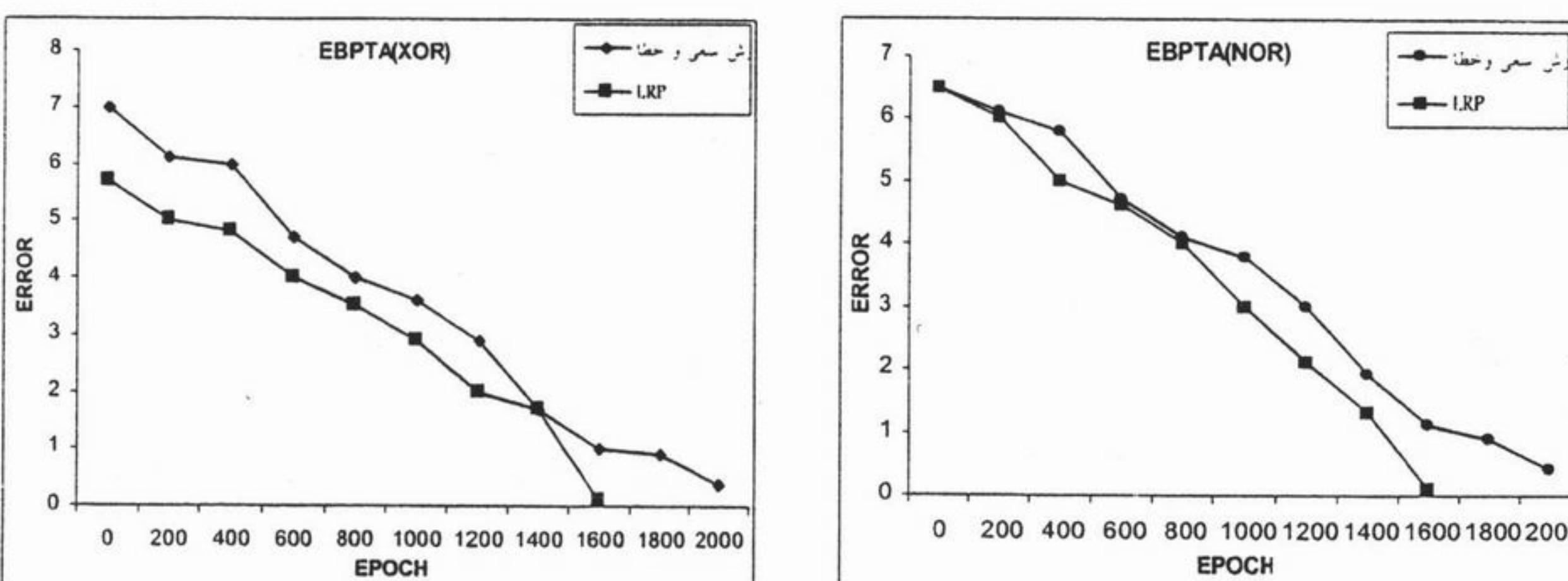
$$\delta_y = \frac{1}{2} (1 - Y_j^2) \sum_{k=1}^K \delta_{ok} w_{kj} \quad \text{for } j:1..J$$

Step5: Call(output layer Weights adjusted) // $W_{kj} \leftarrow W_{kj} + \eta \delta_{ok} y_j$ for $k=1..K$ and $j=1..J$
 Step6: Call(hidden layer Weights adjusted) // $V_{kj} \leftarrow V_{kj} + \eta \delta_{yj} z_j$ for $j=1..J$ and $i=1..I$
 Step7: If $p < P$ Then $p \leftarrow p+1, q \leftarrow q+1$, Goto Step2 End If
 Else Goto Step8
 Step8: If $E < E_{max}$ and $p < P$ Then
 $\eta \leftarrow \text{Automata}(\beta)$ // $\beta = 0$, Goto step2
 End If
 Else
 If $E > E_{max}$ Then $\eta \leftarrow \text{Automata}(\beta)$ // $\beta = 1$, $E \leftarrow 0, p \leftarrow 1$, Goto step2 End If
 Else If $E \leftarrow 0$ and $p < P$ Then Exit
 End.

شکل (۱۶): شبیه سازی پارامتر η در شبکه عصبی EBPTA به روش آتاماتون

شکل (۱۷): نتایج شبیه سازی XOR و NOR در الگوریتم EBPTA با استفاده از آتاماتون های یادگیر

شکل (۱۸): مقایسه بهترین پاسخ آتاماتون های یادگیر با روش سعی و خطأ در مثال های XOR و NOR

۸- نتیجه گیری

در این مقاله از انواع آتماتونها (Krylov, Krinsky, LRP, TsetLine, G_{2N,2}) جهت تنظیم پارامتر های الگوریتم شبکه های عصبی استفاده شده است. با مقایسه نتایج بدست آمده به روش آتماتون و روش سعی و خطأ در تنظیم پارامتر شبکه های فوق می توان چنین استباط نمود که روش آتماتون نسبت به روش سعی و خطأ، بهتر و بهینه تر عمل می کند و به لحاظ زمانی در تنظیم پارامتر سریعتر است.

۹- مراجع

- [1] E. D. Rumelhart, E. G. Hinton and J. R. Williams, "Learning Representations By Backpropagation Errors," *Nature*, vol. 323, pp. 533-536, 1986.
- [2] J. M. Zurada, *Introduction to artifical neural systems*, west publishing Company, 1974.
- [3] A. Blum, *Neural Networks In C++*, USA, John willey & Sons, 1992.
- [4] S. Haykin, *Neural Networks: A comprehensive F oundation*, USA, Prentice Hall, 1994.
- [5] Y. Pao, *Adaptive Pattern Recognition And Neural Networks*, USA, Addison -Wesley, 1989.
- [6] T. Master, *Practical Neural Networks Recipes in C++*, UK, Academic Press, 1993.
- [7] J. Hertz, A. Krogh and R.G. Palmer, *Introdu ction To The Theory Of Neural Computation*, USA, Addison-Wesley, 1991.
- [8] A. K. Jain, J. Mao and K. M. Mohiuddin, "Atrificial Nrural Networks: A Tutorial," *Computer*, pp. 31-44, Mar. 1996.
- [9] K. S. Narendra, M. A. Thathachar, *Learning Automata An Intoduct ion* , prentice Hall, 1989.
- [10] H. Beigy, M. R. Meybodi, "New Classes OF Learning Automata Based Schemes For Adaptaion Of Backpropagation Algorithm Parameters," *Iranian Journal Of Science & Technology, Transaction B*, Vol. 25, No. B3, Printed in Islamic Republic of Iran, 2001.
- [11] H. Beigy, M. R. Meybodi, "Backpropagation Algorithm Adaptation Parameters Using Learning Automata," *International Journal of neural Systems*, vol. 11, pp.219-228, 2001.